

On byl malířem století, ona byla láskou jeho života...

ANNE GIRARDOVÁ

Picasso

MADAME

Utajený příběh Évy Gouélové,
nezapomenutelné ženy,
jež získala srdce jednoho
z největších malířů naší doby.

Anne Girardová
MADAME PICASSO

Anne Girardová

MADAME PICASSO

Přeložil

Ladislav P. Valík

*Toto dílo je fikce. Jména, místa, postavy a události neodpovídají
vždy skutečnosti a vycházejí z autorčiny fantazie.*

Copyright © 2014 by Diane Haeger
Translation © Ladislav P. Valík, 2015
Czech edition © Metafora, 2015

All rights reserved

ISBN 978-80-7359-733-7 (pdf)

*Věnováno
Stephenu Robertovi*

ČÁST PRVNÍ

TOUHA, PŘÁNÍ, VÁŠEŇ

Cikánka předem pověděla,
že naše žití zdusí.
My řekli sbohem jí a pak,
jak pták Naděje vyletěla.

– Guillaume Apollinaire

KAPITOLA PRVNÍ

Paříž, Francie, květen 1911

Eva se vyřítila zpoza rohu a kolem stříkající fontány na náměstí Pigalle proběhla přesně o půl třetí. Vzhledem k neomluvitelnému zpoždění popadla přední lem svých modrých šatů se skládanou sukní, zdvihla si je nad kolena a zbytek cesty po rušném bulváru de Clichy, jenž se utápěl ve stínu větrného mlýnu Moulin Rouge, který se tyčil nad ním, proběhla ostrým poklusem. Lidé se zastavovali a překvapeně civěli na půvabnou mladou ženu – na její rozjařené tváře, velké modré oči plné zoufalství a mahagonové vlasy, které za ní vlály a proplétaly se s karmínovou mašlí na slaměném klobouku. Přidržovala si ho volnou rukou, aby jí v tom trysku neodletěl. Občas probleskly nohavičky spodního prádla, ale příliš ji to netrápilo. Šance jako tahle se jí už nikdy nemusí naskytnout.

Vrhla se mezi dva černé kočáry s koňmi, které se přetahovaly o místo s automobilem poháněným elektřinou, a zamířila do uličky mezi obchodem s pánským prádlem a cukrárnou, jejíž výlohu stínila růžovo-bílá markýza. Ano, tohle byla ta zkratka, o které jí Sylvette nedávno pověděla, jen kdyby ji v běhu nezpomalovaly kočičí hlavy. Jelikož sem slunce svými paprsky nedosáhlo, dlažební kostky byly šedé a pokryté mechem, takže na nich dvakrát téměř uklouzla. Pouhých pár metrů před cílem navíc skočila přímo do tmavé kaluže, která jí vystříkla na černé knoflíčkové boty a na punčochy.

„Jdete pozdě!“ zaburácel hlas, sotva se jí podařilo s hlavou plnou paniky zastavit.

Zlověstně vysokou kostymérku středních let, která jako

by před ní vyrostla ze země, rámoval oblouk vchodu do zákulisí. Kostnaté ruce *madame* Léautaudové, oděné v hrubých černých sametových šatech, spočívaly na širokých bocích. Vysoký šněrovací límec jí zcela zakrýval krk, stejně jako šněrovací manžety zápěstí. Z nápadných rysů a výrazu její tváře, nad níž se zvedal mohutný drdol v barvě břidlice, čišelo ryzí pohrdání.

Eva byla z toho úprku celá zadýchaná a cítila, jak ji pálí tváře. Celou cestu z Montmartru přes Pigalle urazila úplně sama. „Odpusťte, *madame*! Přisahám, že jsem přišla tak rychle, jak jen to šlo!“ zajíkala se a snažila se popadnout dech, jakkoli přitom vypadala hloupě.

„Myslíte, že stačí se zaculit a zapomeneme na všechno? Lidé tady platí za představení a očekávají, že ho také uvidí, *mademoiselle* Humbertová. Je nepříjemné, abyste byla příčinou jakéhokoli zpoždění programu. Toto vážně *není* nijak zvlášť dobrý první dojem, když je před začátkem nutno dohlédnout na tolik věcí, to vás tedy ujišťuji!“

Přesně v tom okamžiku se přihlítila Evina spolubydlící Sylvette v zeleném kostýmku plném volánků a silných černých punčochách. Líčením měla připomínat panenku, s dlouhými černými řasami a přehnaně velkými růžovými rty. Vlasy barvy stromové kůry měla bezchybně stažené do drdolu na vršku hlavy.

Některá z dívek jí nejspíš o celém tom rozruchu pověděla, protože ještě držela v rukou otevřenou dózu bílého pudru na obličej, jak honem spěchala Evě na pomoc.

„Už se to znovu nestane, *madame*,“ sypala ze sebe překotně Sylvette a sestersky Evu objala kolem mnohem subtilnějších, hubenějších ramen, než byla ta její.

„Naštěstí pro vás si jedna z tanečnic natrhla při zkoušce spodničku i s punčochami a stejně jako ve vašem případě před malou chvílí je i naše švadlena čertvíkde, jinak bych vás bez mrknutí oka poslala rovnou domů. Vy všechny krásotinky, přijdete si sem a myslíte si, že vám hezká tvářička otevře veškeré dveře – ale jen do chvíle, dokud nenajdete něco lepšího, nebo neklofnete v publiku bohatýho šamstara, co vám učaruje. A já tady zůstanu zase sama.“

„Nebojím se tvrdé práce, *madame*, a ujišťuji vás, že nic z toho, co popisujete, se nestane. Nehledám muže, který

by mě spasil,“ odvětila Eva s veškerým odhodláním a razancí, jichž byla křehká dívka s velkýma modrýma očima jako ona vůbec schopna.

Madame Léautaudová nicméně netrpěla naivitou, ambicemi ani krásou, a tak Evino naléhavé ujištění nepadlo na příliš úrodnou půdu. Sylvette Evu toho rána před *madame* Léautaudovou varovala – pokud tahle sůva neuvěří v její upřímnost, ocitne se Eva šupem zpátky v jejich skromném společném pokojíku v la Ruche, v domě, který se mu podobou se včelím úlem postaral o název. Sama Sylvette tu pracovala něco přes rok a zatím byla pouhou sboristkou ve dvou číslech, anonymní postavou v pozadí – takovou, která do záře reflektorů v přední části jeviště ještě nevkočila.

Dveřmi prošla trojice tanečnic v kostýmech, nepoměrně okázalejších, než jaký na sobě měla Sylvette, děvčat, které přilákalo štěkání vrchní kostymérky. Dychtily stát se svědky hádanice. V této vypjaté chvíli Eva z jejich nalíčených tváří zcela jasně četla, jak si ji měří blahosklonnými pohledy. Jedna z dívek si založila ruce v bok a výsměšně povytáhla obočí. Další dvě si cosi šuškalý. Evě přitom vytanuly na mysli její někdejší sokyně, s nimiž se potýkala za svého dospívání v rodném Vincennes – dívky, pro které ona nikdy nebyla dost dobrá. I ony byly jedním z důvodů, proč odtamtud musela pryč.

Na kratičký okamžik nedokázala myslet na nic. Její srdce se utápělo v bolestných vzpomínkách.

Jestli přijde i o tuhle šanci...

Riskovala tolik, jen aby mohla opustit periferii. A co hůř, ze všeho nejvíc ji trápil nesouhlas vlastní rodiny. Chtěla jediné: něčeho zde, v Paříži, dosáhnout; zatím se však její ambice zrovna moc nenaplnňovaly. Sklopila oči a cítila, jak se jí do koutků derou slzy. Nesmí dopustit, aby dívky jako tyhle spatřily její slabost. Ve svých čtyřiaadvaceti nechťela, aby kdokoli věděl, že dětskou stránku své osobnosti nemá ještě plně pod kontrolou. V sázce toho zkrátka bylo až příliš, po roce plném neúspěchů, který zatím v Paříži prožila, nemohla riskovat, že ostatní uvidí její zranitelnost.

„Máte v úmyslu stát se tanečnicí jako tyhle?“ otázala se jí *madame* Léautaudová a ostře kývla hlavou směrem k trojici dívek. „Tomu, aby tu mohly pracovat, musely obětovat ne-

spočet hodin cvičení a tvrdé práce, takže pokud jen čekáte na zázrak, pouze marníte čas, můj i svůj.“

„Umím spravovat krajky,“ vylétlo z Evy bez nejmenšího zaváhání.

Což byla pravda. Její matka se totiž věnovala navrhování šatů už od Evina dětství. A něco z toho si s sebou vzala z Polska do Francie. *Madame* Gouelová naučila svou dceru umění práce s jemnými očky, která jí pomůže se splácením účtů, až si ve Vincennes najde nějakého hodného muže a povede dál svůj předvídatelný život. Nebo takové aspoň byly naděje rodičů, než jejich dceru po tříadvacátých narozeninách zlákal kouzlo Paříže. Toto byla první skutečná příležitost, kterou se Evě podařilo získat. Její finanční rezervy už byly téměř na suchu.

Sylvette ze strachu, aby neohrozila své už tak křehké postavení v tomhle podniku, neřekla na podporu své přítelkyně nic. Poskytla však Evě tuto možnost – pověděla jí, že Moulin Rouge hledá šikovnou švadlenu, neboť ta spousta vykopávání nohama a piruet, které musejí dívky při představení absolvovat, často končí natrženými či rozpáranými kostýmy. Co se z toho Evě podaří vytěžit, teď už bude čistě na ní a jejích schopnostech.

„Dobře, vyzkouším si vás,“ usoudila po chvíli s výrazem krajního přemáhání *madame* Léautaudová. „Ale jen proto, že teď nemám na vybranou. Pojdte se mnou, spravíte Aurelii spodničku. Pusťte se do toho a doneste mi důkaz své šikovnosti dřív, než děvčata skončí se zkouškou.“

„*Oui, madame*,“ přikývla Eva. Byla tak dojatá, že ji začaly ovládat emoce, ale podařilo se jí je zkrotit a přinutit se k úsměvu.

„Vy jste vážně zvláštní, taková malá nymfa, co? A nemožu říci, že nejste atraktivní. Jakže se to jmenujete?“ prohodila *madame* nenuceně v návaznosti na to, co se o Evě dozvěděla od Sylvette.

„Marcelle. Marcelle Humbertová,“ odvětila Eva a posbírala všechnu kuráž, aby vůbec dokázala vyslovit nahlas své nové pařížské jméno, o němž doufala, že jí přinese štěstí.

Už v den, kdy přijela do města v prostém plátěném kabátě, který jí byl o číslo větší, s černým plstěným kloboukem na hlavě a s veškerým svým majetkem vměstnaným do staré

tašky, byla Eva Gouelová posedlá nezlomným odhodláním. Byla plně připravena dobýt Paříž, navzdory nerealistickým představám, které s tímto svým cílem v duchu spojovala. Nehledě na to by však tato práce znamenala začátek něčeho fantastického. A když na to přijde, Eva věděla, že se dějí i podivnější věci.

Madame Léautaudová sklonila bradu, pod níž se prostíral límeček z černé krajky, otočila se a vyrazila směrem ke dveřím na jeviště. Kývnutím Evě naznačila, že ji má následovat. A právě tehdy Eva poprvé spatřila tento nový, fantastický svět – vnitřek slavného Moulin Rouge.

Zdi na vzdálené straně ode dveří byly celé černé, bohatě zdobené rozmáchlými, vířivými motivy vyvedenými zlatou barvou. Rudé sametové drapérie majestátně lemovaly stěny, takže celé místo z tohoto bodu působilo jako romantická, exotická jeskyně. Byl to zvláštní, opojný svět, do něhož měla Eva možnost poprvé nesměle nakouknout. V srdci se jí stejným dílem mísilo vzrušení se strachem.

Snažila se cestou nerozhlízet příliš okatě kolem dokola. Ruce sepjala za zády a cítila, jak jí bije srdce. Sama si ještě nebyla tak docela jistá, jak se dokáže za tak malou chvíli uklidnit a protáhnout vůbec nit uchem jehly.

Prostory za jevištěm se utápěly ve stínu, přestože sem zvenčí vzdáleně dopadaly denní paprsky. Cítila vůni rozličného likéru a vyčpělého parfému. Působilo to na ni dokonce i trochu zlověstně, ale o to víc pro ni byla celá situace vzrušující. Jak kolem ní tanečnice v kostýmech proudily na jeviště a zase ze scény, začala v nich rozpoznávat dívky z plakátů, které byly k vidění téměř po celém městě. Poznala baletku-mima Marisku, hlavní tanečnici Mado Minty a nádhernou *comédienne* Louise Balthyovou, která vystupovala jako Tyrolská panenka Caroline nebo jako la Nègresse. Byl tu i drezér Romanus, dále *monsieur* Toul se svými vtipnými skladbami a celý španělský taneční soubor v typických krátkých červených bolerkách a černých kloboucích s třásněmi.

Eva by vůbec nedokázala říct, co by dala za to, aby mohla tyto věhlasné umělce spatřit zblízka, natož kdyby se s nimi mohla přímo seznámit. Tato vyhlídka ji děsila i vzrušovala současně.

Co když ji teď madame Léautaudová odmítne, pouhý krůček před cílem, o kterém tolik snila? Musela by se vrátit zpátky na předměstí? Ne, tohle ona nedopustí. Do Vincennes se v žádném případě nevrátí. Jenže pokud by zůstala v Paříži... Její pracovní možnosti se velice kvapně zmenšují. Návrh, s nímž přišel Louis – aby se stala jeho milenkou, a on se pak o ni postará –, by potom mohl být jedinou její možností.

Chudák Louis. Byl druhým člověkem, kterého v Paříži poznala. Seznámila je Sylvette. Protože měl stejně jako její matka polské kořeny a navíc oba bydleli v la Ruche, jejich přátelství se velice záhy ještě upevnilo. Od té doby se z nich stala nerozlučná trojice.

S Louisem se toho dne už viděla, potřebovala však zmizet na pohovor do Moulin Rouge. Kvapně se vymluvila, že zapomněla něco udělat, a vyrazila za roh. Louis zrovna stál před obchodem pana Vollarda a dával dohromady své portfolio akvarelů. Pro samé obavy ze schůzky, která ho uvnitř čekala, ale moc nevnímal, co mu říká. Ambroise Vollard byl uznávaný obchodník s uměním na dlážděné rue Laffitte a po několika měsících konečně svolil, že si Louisovu práci prohlédne.

Louis, jehož skutečné jméno znělo Lodwicz, studoval na Académie Julian, po večerech maloval a své kresby prodával novinám *La Vie Parisienne*, díky čemuž dokázal platit činži. Skutečnost, že se jeho impresionistické akvarely – na rozdíl od kresbiček a ilustrací – neprodávaly, ho nepříjemně frustrovala.

Ve snaze proniknout blíž k jejímu srdci Louis Evě čas od času půjčoval peníze a pravidelně ji brávil na večere. Ona ho za milence nechtěla, ale stejně tak ho nechtěla ani zklamat. Věrnost pro ni znamenala všechno.

A nyní stála Eva v šatně za jevištěm před madame Léautaudovou, která si bedlivě prohlížela lem spodničky, kterou Eva právě zašila.

„Nevidím stehy, ani kde to bylo roztržené, velice čistá práce,“ pronesla s obdivem i s nelibým překvapením v hlase. „Můžete začít dnes večer. Vraťte se přesně v šest a ani o chvíli později. A tentokrát tu buďte včas.“

„Merci, madame,“ podařilo se Evě špitnout hlasem, z ně-

hož byla cítit ne víc než pouhá špetka sebedůvěry. Kolem nich zrovna prošla skupinka divadelních techniků a kulísáků a všichni se čemusi pochechtávali.

„Během představení budete stát vzadu v bočních křídlech. Sylvette vám ukáže, kde nebudete nikomu překážet. Pokud bude některý z účinkujících potřebovat spravit kostým – přišít knoflík, manžetu či límeček –, budete na to mít jen pár minut. Není čas lelkovat, rozumíte mi? Naši mecenáši neplatí takové peníze za to, aby před nimi děvčata pobíhala v roztrhaných kostýmech, ale zároveň nesnesou ani žádné přerušení programu.“

A pak se *madame* Léautaudová mírně předklonila a tlumeným hlasem zamumlala: „Jak vidíte, *mademoiselle* Balthyová, naše úžasná *comédienne*, nepatrně přibrala. Sice jí můžeme trochu přitáhnout korzet, ale až zase udělá jednu z těch svých taškařic, její prádlo to moc dobře neponese.“ *Madame* Léautaudová se lišácky zazubila a mrkla.

O pár okamžiků později už byla Eva zase venku v ušmudlané uličce a poprvé ve svém životě pocítila vzrušení z vítězství. Když pádila zpět na rue Laffitte, kde na ni čekal Louis, samým vzrušením si připadala, jako by létala.

Do kopce vyjela lanovkou a k obchodu *monsieur* Vollarda utíkala, co jí síly stačily. Bylo příjemné mít těch pár posledních měsíců v Paříži po ruce polského kumpána – někoho, kdo rozuměl způsobu jejího uvažování a pohnutkám, aniž by to musela vysvětlovat ve francouzštině. A nehodlala na tomto stavu nic měnit tím, že by snad svého přítele opustila.

Louis jí byl bratrem, přestože věděla, že on by si přál víc. Ale byli si až příliš podobní na to, aby se k sobě hodili jako pár. On byl spolehlivý a vlídný a Eva v Paříži potřebovala právě tohle daleko víc než nějaký román.

Louis se svou vytáhlou postavou a popelavě modrýma očima nebyl zrovna předmětem jejích fantazií. Pořád ještě nedokázal zcela potlačit svůj výrazný polský přízvuk. A vůbec nebažil po městském stylu, pro nějž ona naopak horovala. Stále si voskoval konečky svého plavého kníru, nosil nevýrazný vysoký klobouk, tříčtvrteční vestičku a dvoubarevné kotníčkové boty, které byly v módě před více než deseti lety.

Přesto to byl právě Louis, kdo jí vymyslel jméno Marcelle, a ona mu za to byla z celého srdce vděčná – Marcelle jí zcela zjevně přinesla štěstí. V malé venkovské hospůdce Au Lapin Agile, útulně zastrčené na Montmartru, Louis tenkrát nad sklenkou vína zčistajasna prohlásil, že skutečnou Pařížanku z ní udělá pouze jméno, které bude znít dokonale francouzsky.

Svému novému jménu se Eva nějakou dobu pohihňávala, ale okamžitě věděla, že se jí líbí. Být někým jiným jí připadalo rozmarňné a současně osvobozující a síla, kterou to v ní probouzelo, byla tak podmanivá. Marcelle dokázala věci, na které si Eva netroufla. Eva byla opatrná a skromná. Marcelle bezstarostná a sebevědomá, navíc i trochu svůdná. Dokonce dokázala ovládnout ten správný, zpěvný tón v hlase a svůj šatník drobnými úpravami přizpůsobila nejnovější módě – například si pořídila sukně do půli lýtek a široké pásky.

Louis ji vždycky škádlil, že má nos jako knoflík, drobný a s bambulkou na konci. Eva si byla vědoma svých hlubokých a velkých modrých očí rámovaných dlouhými tmavými řasami. Postavu měla drobnou a útlou a podle Louisových slov se v ní nevinnost snoubila se svůdností. Eva si ale nevinná rozhodně nepřipadala. Uvnitř byla jako sud se střelným prachem, plná odhodlání poprat se s nástrahami života.

Toužila stát se součástí nové, bujaré Paříže, Moulin Rouge a Folies Bergère. Slavná Sarah Bernhardtová a Isadora Duncanová přitahovaly na Trocadéro zástupy lidí a umělkyně Colette, která se proslavila o dva roky dřív, políbila na jevišti jinou ženu tak vášnivě, divže v ulicích nezpůsobila protestní průvody. Oj, být tak tehdy u toho! Paříž v Eviných očích kypěla životem, ulicemi plnými odvážných mladých umělců, spisovatelů a tanečníků, odhodlaných bořit hranice a zanechat po sobě stopu.

Všichni četli de Maupassanta nebo Rimbauda pro jejich realistické líčení života, zvláštní pozornosti se však těšily i radikální práce dvou nových pařížských básníků, Maxe Jacoba a Guillaumea Apollinaira. Eva na Apollinairově díle zbožňovala to, jak směle a jízlivě na ni jeho verše působí – na ni, prostou konzervativní dívku z předměstí. Jedna pa-

sáž z jeho básně *Cikánka* pro ni byla po dlouhou dobu ztělesněním divokého a vzrušujícího života v Paříži.

Cikánka předem pověděla,
že naše žití zdusí.
My řekli sbohem jí a pak,
jak pták Naděje vyletěla.

Navzdory prudkému stoupání zpět na Montmartre zdolávala Eva cestu kolem šňůry krámků podél rue Laffitte jako nic a do Vollarдова obchodu dorazila rozzářená jako malé dítě. Louis ji zahlédl přes výlohu. Drobný zvonek nade dveřmi zacinkal, když je otevřel a vyšel ven.

„Už mám po schůzce – a já tě ani nemohl představit jako svou múzu. Přece jsi věděla, co to pro mě znamená. Kde jsi kčertu byla?“

„Podařilo se mi najít skutečnou práci! Budu sice dělat jenom švadlenu, ale je to jen začátek. Chtěla jsem tě překvapit.“

Vše bylo rázem odpuštěno. Dlouhými, štíhlými pažemi si ji přitáhl k sobě a roztočil ji dokola, až se její skládaná sukně rozvinula jako poupě.

„Já věděl, že nakonec něco najdeš!“

Když ji pak konečně postavil zpátky na zem, pevně ji přivinul ke svému pohublému tělu.

Vycítila, že si uvědomil hranice jejich přátelství, když o krok ustoupil a jeho bledé líce zalil nach.

„To jsou báječné zprávy. Ale já mám pro tebe taky překvapení – teď budeme slavit!“ Usmál se a odhalil řadu zažloutlých křivých zubů.

Ukázal jí dvě vstupenky a jeho úsměv se ještě rozšířil. „Salon des Indépendants, zítra odpoledne,“ oznámil s náležitou hrdostí.

„Propána, jak se ti podařilo je sehnat? Tam by chtěl v Paříži úplně každý!“

Skutečně, tyhle lístky bylo prakticky nemožné získat. Eva byla vždy příliš chudá nebo obyčejná na to, aby se účastnila většiny toho, co Paříž nabízela, všechno to pro ni byly jen sny, báječný život na dosah ruky, přesto nedostižný. Ačkoli nebyla dvakrát nadšená tím, že stráví celé odpoledne